

רות רון מרואינת בביתה ביהוד ע"י נאוה דולב ונירה ברטל בפברואר 2013. הטקסט המלא של הריאיון נימצא בארכיון נירה ברטל (A640), מתוך אוספי הארכיון הציוני המרכזי בירושלים.

רות רון מרואינת בביתה ביהוד ע"י נאוה דולב ונירה ברטל בפברואר 2013.

רות רון מספרת על חייה

נולדתי בגרמניה ב-1924. עליתי ארצה ב-1925 וגדלתי בתל אביב. עיקר לימודי היו בבית הספר התיכון למסחר 'גאולה'.

1941 כשהייתי כמעט בת 17 התחלתי את לימודי בבית הספר לאחיות של בית החולים למחלות מדבקות בפרדס כ"ץ. בית הספר נוסד לאחר רצח של אחות בביה"ח הממשלתי ביפו בשנת 1936. כ"ץ היה בעל פרדס והווילה שלו שמשה כבית חולים עבור אוכלוסייה יהודית, ובעיקר חולי טיפוס שסירבו לנסוע להתאשפז רחוק, ביפו. שם

למדתי שנה אחת ואחר כך עברתי ללמוד בבית החולים הממשלתי בחיפה (לימים רמב"ם), עד לסיום הלימודים ב-1944.

בשנת 1944 נפתח בצפון תל-אביב בית החולים ה'ירקון', שהיה ממשלתי מנדטורי וייחודי עבור אוכלוסיית השרון. מנהל ביה"ח, הדר' בטש, אסף אז צוות אחיות-בוגרות ביה"ס בחיפה ואני ביניהן. המנהלת הייתה מייטרון אנגליה ששלטה בכל ענפי תפעול ביה"ח – אחיות, תלמידות, משק, מטבח וכו'.

בשנת 1946, כהכנה לפתיחת מחלקת יולדות ב'ירקון', נסעתי לירושלים ולמדתי קורס למיילדות בבית ספר ליד ביה"ח הממשלתי במגרש הרוסים בירושלים. בקורס שנימשך במשך ששה חודשים, היינו שש אחיות מוסמכות ובמקביל היו קורסים לשדרוג דאיות (מיילדות עממיות) מהסביבה. מחלקת יולדות הייתה אולם אחד גדול, העריסות היו ליד האימהות וכן היו חדר פרטי וחדר לידה. במסגרת הלימודים חייבו אותנו לצאת ללידות בית בעיר העתיקה. בן משפחה היה צריך לבוא לקרא למיילדת וללוותה למקום. הייתה זו תקופה של עוצר בירושלים ומגרש הרוסים היה סגור ושמור על ידי סנגלים שלא הקלו על יציאה וכניסה. המיילדת המתלמדת הייתה אמורה להיות מלווה למיילדת, מה שלא תמיד התבצע כנדרש. זכורות לי שלש לידות – אחת ב'חוש' (סוג של בקתה) ממנה הוצאו הילדים וגם העז, והלידה התקיימה על שטיח ברצפה. הלידה השנייה הייתה בבית, כשהמיטה והציוד היו ערוכים יפה. במקרה השלישי הגעתי מאוחר מדי ומצאתי את התינוקת בלי רוח חיים לאחר לידת עכוז. הדחימה אותי אז תגובת המשפחה, שהייתה – 'מזל שזו בת'. התפקיד חייב לבקר כל יולדת לפחות שלש פעמים אחרי הלידה. ואני הייתי צריכה אז לזכור את הדרכים ללא ליווי נוסף.

לאחר סיום הקורס חזרתי לבית החולים ה'ירקון' והתחלנו בהקמת מחלקת יולדות בצריף שבדי שהוקם במתחם ביה"ח. אחות נוספת נשלחה לקורס המיילדות. במחלקת היולדות היו 10 מיטות באולם, חדרון ליונקים וחדר לידה. הינו שלש מיילדות ולעיתים, בעיקר בלילות נעזרנו באחות מוסמכת שהזעיקה את המיילדת כשהלידה הייתה קרובה. אהבתי את הטיפול הכולל במחלקה וכששמעתי על תכנון יחידה דומה בקרית שמונה בקשתי לעבור לשם, אך ללא הצלחה. ב-1948, עברה היחידה לביה"ח דג'ני ביפו, שם הוקמה גם מחלקת ילדים לאחר תקופה קצרה. האחיות שנשלחו לביה"ח היו עולות חדשות שנזקקו ללמוד את השפה וגם את כללי הסיעוד הנהוגים בארץ. לאחר כשלושה חודשים (1949) הוחזרתי לביה"ח ה'ירקון' ומוניתית לאחות ראשית ומנהלת ביה"ס לאחיות.

עם עזיבת הבריטים והקמת משרד הבריאות הישראלי מונתה גב' שולמית קנטור אז מנהלת ביה"ס לאחיות בהדסה כאחות ראשית ארצית. באותה עת הגב' קנטור, החזירה אותי לביה"ח ה'ירקון'. קנטור הקימה אז ועדה בין מוסדית שכללה את עטיה מרגלית-קוקן, אלזה ילין, דינה קפלנוביץ ואני הצעירה מה'ירקון'.

רות רון מרואיינת בביתה ביהוד ע"י נאוה דולב ונירה ברטל בפברואר 2013. הטקסט המלא של הריאיון נימצא בארכיון נירה ברטל (A640), מתוך אוספי הארכיון הציוני המרכזי בירושלים.

פעולותיה הראשונות כללו מציאת פתרון לתלמידות מבתיה"ס שליד בתיה"ח הממשלתיים – מנדטוריים, שהתקשו להמשיך לפעול עם עזיבת הבריטים. ואכן התלמידות רוכזו ב'ירקון'. בנות השנה השלישית הוכנו ב'ירקון' לבחינות הגמר עוד לפי המתכונת הבריטית. בנות השנה השנייה המשיכו את לימודיהן בשפה העברית (בשונה מכך שקודם הן למדו באנגלית), ואילו בנות השנה הראשונה נדרשו לחזור והתחיל את הלימודים מחדש. אליהן צורפו מועמדות חדשות והיה זה המחזור הראשון במדינת ישראל.

תכנית הלימודים הייתה זו הנהוגה בביה"ס של הדסה והפכה למחייבת מטעם משרד הבריאות. התלמידים עברו התנסויות קליניות בפרדס-כץ (בתחום מחלות מדבקות), בביה"ח דג'ני (בתחומי יולדות וילדים), ובהמשך גם בבאר יעקוב (בתחום הפסיכיאטריה). ב'ירקון' היו מחלקות כירורגיה כללית ופנימית, כולל חדר ניתוח. יש לציין שבמלחמה בית החולים היה מלא בפצועים, וכן שבזמן הממשל הבריטי, פעלה בו מחלקה פרטית לפרסונל בריטי כולל ילדים.

בשנת 1952 נשלחתי על ידי גב' קנטור לשנת לימודים למיניאפוליס בארה"ב בסיוע מלגה מטעם ה-National Council of Jewish Women. למדתי שם הוראה ומנהל כתלמידה שלא מן המניין. בינתיים סגרו את בית החולים ה'ירקון'. וכשחזרתי בשנת 1953, מוניתי לאחות ראשית של 'אסף הרופא' ועסקתי בכך במשך שלוש שנים ואחר כך תפקידי היה מנהלת בית הספר לאחיות שם עד 1960.

אני, עליזה קולקו ותמר אלשטיין כתבנו, בעבודת נמלים, ספר הדרכה לתלמידות סיעוד- המהווה פירוט של הליכים מעשיים¹.

גדלתי על תפקיד משולב של מנהלת שרות הסיעוד ומנהלת בית הספר. אלא שכשאר בעלי התפקידים הופרדו, היה צורך בשיתוף פעולה ובאינטגרציה בין הגורמים. בתפקיד מנהלת השרות, החלטנו, בשיתוף מנהלת ביה"ס גב' טרודה טריט, שהמפקחות על כל תחום, כגון פנימית, כירורגית, ילדים או יולדות, תהיינה גם מורות, כלומר תהיינה מורות-מפקחות. נלחמנו אז גם על כך שתלמידה תחשב 'כוח עבודה', על פי נוסחה ששלוש תלמידות היו שוות ערך לאחות מוסמכת. הייתה אז הקפדה ואף מלחמה מתמדת שתלמידה תקבל את ההדרכה שהיא זקוקה לה.

לי כמנהלת ביה"ס היה שתוף פעולה מלא עם דבורה נאזר, אז, האחות הראשית של אסף הרופא. דר' לאה צוונגר החליפה אותי למשך שנה (לפני שנסעה לארה"ב ללימודי מאסטר).

סגנית אחות ראשית ארצית במנהל הסיעוד של משרד הבריאות, 1960-1984

משנת 1960 ועד 1984 הייתי סגנית אחות ראשית ארצית, שהייתה גב' חסיה גור אריה. במשרד עבדו אז, הגברות שרה קוסובסקי, זיוה להיס וטרודה טריט. אני ניהלתי מספר פרויקטים ובהם:

- פיתוח מקצועי בתחום הוראה ומינהל:

ב- 1961 התחלנו עם קורס מורות ראשון בארץ שנמשך ששה חודשים. נערך אף קורס שני. הלימודים התנהלו פעמיים בשבוע. ב- 1962 החלטנו על פתיחת קורס מנהל ובו נציגה אחת מכל בית ספר. הקבוצה הייתה בערך של 10 משתתפות בכל קורס. הנושאים שנלמדו היו פדגוגיה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה והדרכה קלינית, נושא שהיה 'בדם שלי' שעה שהייתי מורה בביה"ס ה'ירקון'. ואחרי 3-4 קורסים הם הפכו לקורסי מנהל והוראה שנמשכו עד 1966-7. חלק ניכר ממורות

¹ ראו הפניה בקטלוג ארכיון ביה"ס לסיעוד של הדסה והאוניברסיטה העברית, פרסומים בעברית - חטיבה A

רות רון מרואיינת בביתה ביהוד ע"י נאוה דולב ונירה ברטל בפברואר 2013. הטקסט המלא של הריאיון נימצא בארכיון נירה ברטל (A640), מתוך אוספי הארכיון הציוני המרכזי בירושלים.

ומנהלות שייצגו 12 בתי הספר לאחיות שהיו אז, למדו קורסים אלו והיו מהתלמידות הראשונות בחוג לסייעוד באוניברסיטת תל-אביב, שנפתח ב-1969.

• קביעת מעמד מקצועי לאחיות בוגרות הכשרה בחו"ל:

זה היה מפעל גדול וחשוב בקליטת אחיות עולות. לשם כך היה צורך בהכרת תכניות בחו"ל והיו שיתופי פעולה עם ארגון הבריאות העולמי (World Health Organization). נקבעו קריטריונים של תחומי לימוד והתנסות לפיהם נבדקו תכניות לימוד בחו"ל. לא לכולן הייתה תעודה, והיה צורך לחפש מידע כדי לאמת תעודות או לעסוק במקרים של אלו שהיו ללא תעודה. דוגמא לכך היא האחות סופי קו-נקי, שהייתה עולה חדשה מגטו בפולין. היא הוכרה כאחות מעשית, השלימה לאחות מוסמכת ואחר כך הפכה לפסיכולוגית קלינית. ייסדנו קורסי השלמה, כדי ללמוד ולהיבחן לשם קבלת תעודת הסמכה. גם אחיות שלמדו בבריטניה נדרשו להשלים ולעבור השתלמויות ובחינות.

• הכנה לאקדמיזציה בסייעוד:

פרופ' ורה פריי הגיעה בשנת 1953 כיועצות מטעם ארגון הבריאות העולמי. בהמשך היא שוב הגיעה ב-1965 לקראת פתיחת מסלול אקדמי וניהלה אתנו עבודת מחקר. היא הובילה את הסקר שניקרא: 'חקר הפעילויות'. תרצה מורגן הגיעה למשך שנה מטעם משרד החוץ האמריקאי, בשנת 1954. היא הייתה מומחית בתחום הפסיכיאטריה ופעלה בביה"ח לחולי נפש ב'כפר שאול', ירושלים. בנוסף, התנהלו אז שני קורסים בנושא זה ברמב"ם למורות ולאחיות אחראיות מחלקה. בהמשך לכך הגיעה מומחית מארה"ב, למיילדות וילדים כדי לבדוק, ללמוד ולייעץ.

• הבטחת איכות (Quality Assurance)

זה נושא שלכל אורך הדרך הציק לי. כמפקחת על ההכשרה לסייעוד – הגעתי יום אחד בראשית שנות הששים לביה"ס לאחיות בתל השומר ושם ראיתי ספר שעוסק בהערכת תלמידים בסייעוד². החלטתי אז לקחת את הנושא של הערכת איכות הטיפול על עצמי. במפגשים שלי עם מורות, ניסיתי להכניס שיטה של הערכה כחלק מהדרכה ולדון בנושא זה, וכן אספתי חומרים רלוונטיים שונים.

בשנת 1969, שעה שהתחלתי ללמד בחוג לסייעוד, בניתי תכניות לקורס הדרכה קלינית ולקורס הערכה בסייעוד. אחרי שפרשתי ממשרד הבריאות ב-1984, נסעתי לאנגליה כדי להיפגש עם מר גולדסטון, שנחשב אז החוקר המוביל בתחום איכות הטיפול. אחת מתוצאות ביקור זה הייתה קבלת זכות לתרגם את כלי המדידה שהוא פיתח. 'הבטחת איכות' היה נושא שרץ לא מעט בארה"ב באותה תקופה. ניצלתי את העובדה שאני מלמדת באוניברסיטה והתחלתי ללמד את הנושא אחרי שתרגמתי את הכלי. תלמידים עשו עבודה של חקירה בשטח באמצעות הכלי. זה היה ברמה של מחלקות, ואחרי כן הוחלט על ידי צביה ויין, המפקחת על שרותי אשפוז בבתי חולים במשרד הבריאות, לממן סקר ארצי על פי מדגם בשנים 1989-1990, מטעם החוג לסייעוד באוניברסיטת תל אביב ומשרד הבריאות. היו אז 4 קטגוריות של חולים ומחלקות. בשנת 1994 הוכנה גם חוברת של קובץ עבודות בתחום הבטחת איכות הטיפול הסייעודי, בעריכת רות רון, החוג לסייעוד, אוניברסיטת תל-אביב. בשנים 1984 עד 1994 לימדתי בחוג לסייעוד ועסקתי בנושא הבטחת איכות. הנושא התרחב והייתה לו אוזן קשבת במקומות שונים, ביניהם על ידי תמר גלזר מביה"ח הדסה ירושלים שהתלהבה מן הנושא.

² G. Fivars and F. Gosnell (1966) Nursing Evaluation: The Problem and the Process – the Critical Incident Technique, Training Systems Division, Macmillan, New York, Pittsburgh

רות רון מרואיינת בביתה ביהוד ע"י נאוה דולב ונירה ברטל בפברואר 2013. הטקסט המלא של הריאיון נימצא בארכיון נירה ברטל (A640), מתוך אוספי הארכיון הציוני המרכזי בירושלים.

בינתיים קיבלתי תואר ראשון בחינוך ותואר שני בבריאות הציבור (MPH, Master of Public Health). לשם כך, הכנתי עבודה על הערכה בסיעוד בהנחיית דר' הלוי.

נושאי פעילויות אחרים

- **הכנסת מושגים חדשים:** הכנסתי את המושג 'חת"ש' (חינוך תוך שרות) למוסדות הבריאות. וכן באחת הישיבות במשרד הבריאות הציע היועץ המשפטי של המשרד שהיה איש דתי להכניס את המילה 'סיעוד' על בסיס הפסוק 'וסעדתי את חוליך'.³ ואכן מושג זה הופץ מאותה עת באשר לעיסוק האחיות.
- **חוק האחיות:** בשנים הראשונות שלי במחלקת האחיות עסקנו די באינטנסיביות בחוק האחיות. אני זוכרת את המפגש עם יועצים משפטיים וכשהיינו על סף העברת החוק... הממשלה התפטרה. הבעיה הייתה אז שבשטח עשו פעולות אסורות והיה צורך לעשות סדר. קביעת תקנים וסטנדרטים בסיעוד היו חלק מן ההערכה. עבדנו עם קבוצות רבות ועם אחיות מתחומים שונים ומכל הארץ - כדי לקבוע סטנדרטים. ויש לציין, שלהגיע להסכמה לגבי סטנדרט היה קריעת ים סוף. בין השאר קבענו תקנים גם לתפעול יחידת סיעוד או בי"ס לאחיות.
- אחד הנושאים הבולטים בהקשר זה היה של 'הפעילויות החריגות' לאחיות מוסמכות. אני הייתי הדובר הנודד שנועד להסביר את התקנות של משרד הבריאות. הייתי מראה ומרצה על ההרשאות והתקנות החריגות כגון באשר ללקיחת דם מן הוריד.
- **גיוס אחיות:** בשנת 1963 נסעתי לאירן מטעם הסוכנות לבחור בנות לקורס אחיות מעשיות.

במהלך הקריירה שלי, נושאים שהיו חשובים לי הם הבטחת איכות והדרכה קלינית.

³ לא נמצא פסוק בו הופיעו המילים: 'וסעדתי את חוליך'. נימצא פסוק כגון: 'הוה יסעדנו על ערש דני, קל משכבו הפקת בחוליו', תהלים מ"א:ד'.